

УДК 930.2:27-788-051(477)

DOI: 10.24919/2312-2595.3/45.203991

Юрій СТЕЦИК

доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

ResearcherID: <https://publons.com/researcher/1959605/E-5136-2018>

Бібліографічний опис статті: Стецик, Ю. (2020). Окружний лист протоігумена Йосифа Моргульця (15.11.1778). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 3/45, 23–34. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.3/45.203991>.

**ОКРУЖНИЙ ЛИСТ ПРОТОІГУМЕНА
ЙОСИФА МОРГУЛЬЦЯ (15.11.1778)**

Анотація. *Мета дослідження* – огляд основних нововведень, які запроваджувалися Апостольським Престолом та консультами по монастирях Святопокровської провінції за урядування протоігумена Йосифа Моргульця. **Методологія дослідження** базується на використанні аналітичної та синтетичної критики джерел. Для встановлення об'єктивності інформації, за умов відсутності оригіналу листа, його відомості порівняно з іншими віднайденими нами рукописними копіями та стародруківаними примірниками. **Наукова новизна** вбачається у запровадженні вперше до широкого обігу офіційного листування протоігумена Йосифа Моргульця із настоятелями монастирів Святопокровської провінції. **Висновки.** На підставі виділених структурних частин тексту окружного листа визначено три рівні управління монастирями: Апостольський Престол – протоархимандрит – протоігумен. Кожна із цих ланок представлена певними рішеннями щодо регламентації аскетичного укладу життя василіанського чернецтва. Василіанський Чин, посідаючи Папське право, безпосередньо підпорядковувався римським понтифікам, які редагували та затверджували Конституції

© Юрій Стецик, 2020

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

генеральних капітул. Помітно, що Папа намагався прирівняти у правах архимандритів із єпископами. Значно розширювалися повноваження протоархимандрита та протоігумена. Вагомим поступом було й те, що ієромонахи отримували душпастирські повноваження на парафіях. Ухвали провінційних консулт як дорадчого органу протоігумена давали змогу ефективно реагувати на виклики часу. Значну увагу звернуто на збереження поминальної традиції та розвиток місіонерської і проповідницької праці чернецтва.

Ключові слова: *окружний лист; епістолярне джерело; протоігумен; консульта.*

Yurii STETSYK

PhD hab. (History), Associate Professor, Associate Professor of the Department of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

ResearcherID: <https://publons.com/researcher/1959605/E-5136-2018>

To cite this article: Stetsyk, Yu. (2020). Okruzhnyi lyst protoihumena Yosyfa Morhultsia (15.11.1778) [District Letter of the Proto-Hegumen Joseph Morgulets (15.11.1778)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia Istoriia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 3/45*, 23–34. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.3/45.203991> [in Ukrainian].

DISTRICT LETTER OF THE PROTO-HEGUMEN JOSEPH MORGULETS (15.11.1778)

Summary. *The purpose of this study is to review the major innovations introduced by the Apostolic Sedes and consultations on the monasteries of the Saint Protection province in the rule of the proto-hegumen Joseph Morgulets. Research methodology is based on the use of analytical and synthetic critique of the sources. To establish the objectivity of information, in the absence of the original letter, its information in comparison with other handwritten copies and old printed copies, which we found. The scientific novelty is seen in the introduction for the first time to the widespread circulation of official correspondence of the proto-hegumen Joseph Morgulets with the superiors of the monas-*

teries of Protection Province. Conclusions. On the basis of the selected structural parts of the text of the district letter, three levels of management of the monasteries are defined: the Apostolic Sedes – the Proto-Archimandrite – the Proto-Hegumen. Each of these links is represented by specific decisions on the regulation of the ascetic way of the life Basilian monkhood. The Basilian Order, in possession of the papal law, was directly subordinated to the Roman Pontiffs, who edited and approved the Constitution of the General Chapters. It is noticeable that the Pope tried to equate the rights of archimandrites with bishops. The powers of the Proto-Archimandrite and Proto-Hegumen expanded considerably. A significant step forward was that the priest-monks received pastoral authority in the parishes. The decisions of the Provincial Consultations, as the advisory body of the Proto-Hegumen, allowed for effective response to the challenges of the times. Considerable attention has been paid to the preservation of the commemorative tradition and the development of the missionary and preaching work of the monks.

Keywords: *district letter; epistolary source; Proto-Hegumen; Consultation.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах відродження аскетичних практик у Чині Святого Василя Великого (далі ЧСВВ) постає необхідність у вивченні духовного досвіду попередніх поколінь. Адже саме в окружних листах протоігуменів Святопокровської провінції подавалися відомості про запровадження змін в укладі василіанського чернецтва, яке у розглядуваний період проходило процес модернізації (Stetsyk & Kolpakov, 2019).

Аналіз останніх досліджень. У церковній археографії віднаходимо в основному листування урядників Чину із Апостольським Престолом (Welyukj & Pidrutchnyj, 1979). Натомість відсутні спеціальні документальні збірки циркулярних (окружних) листів протоігуменів Святопокровської провінції ЧСВВ. Хоча до нашого часу зберігся чималий корпус розглядуваних епістолярних джерел як у рукописному, так і друкованому вигляді (ВІ). При написанні загальних досліджень з історії капітул, Чину та монастирів дослідники послуговувалися тільки фрагментарними витягами із цього виду документації (Ваврик, 1958; Lorens, 2014; Wojnar, 1954). Продовжуючи розпочаті нами студії з вивчення листування протоігуменів, пропонуємо для ознайомлення окружний лист Йосифа Моргульця, активного адміністратора Чину (Стецик, 2017).

Мета публікації – подати огляд основних нововведень, які запроваджувалися Апостольським Престолом та консультами по монастирях Святопокровської провінції за урядування протоігумена Йосифа Моргульця.

Виклад основного матеріалу. Написання окружного листа протоігуменом Йосифом Моргульцем було зумовлене необхідністю повідомити настоятелів монастирів Святопокровської провінції про нові розпорядження провінційних консулт (Підгорецької і Мільчецької) та декретів Апостольського Престолу (ВІ, ґеґоріс 4502, s. 81). Відповідно у тексті листа можемо виокремити три структурні частини: 1) роз'яснення постанов Унівської провінційної капітули, які не подані у попередньому обіжнику протоігумена від 07.02.1777 р.; 2) декрети Апостольського Престолу; 3) розпорядження провінційних консулт (ВІ, ґеґоріс 4502, s. 81–88).

У першій частині наголошувалося на включені до обов'язків ієромонахів відправлення регулярних літургій у потребах Святопокровської чернечої провінції: щомісячно по одній літургії для ієромонахів та по одному парастасу і гімну «Під Твою Милість» для братів-професів (ВІ, ґеґоріс 4502, s. 81).

Друга частина тексту листа охоплювала 14 пунктів, які повідомляли про рішення Апостольської столиці: про привілеї на відпусти надані Папою Римським для Чину та сповідання його урядників (21.12.1776, пункт I); сповідання рядового чернецтва настоятелями або ж призначеними сповідниками (пункт II); заборона обирати на урядників монахів, які мають важкі гріхи (пункт III); надання права ієромонахам сповідати світські і духовні особи, що належать до монастиря (пункт IV); дозвіл ієромонахам відправляти літургію у зимову пору за 1–2 години перед ранковою зорею, а в інші пори року – 1 годину після обіду (пункт V); можна відправляти літургії по монастирських храмах, до яких прикріплені парафії, для світських людей у Великий Четвер із дозволу місцевого єпископа (пункт VI); надано право протоархимандритові та протоігуменові призначати ієромонахів до служіння у храмах, що розміщувалися у монастирських фільварках (пункт VII); дозволено архимандритам освячувати монастирські храми (пункт VIII); архимандрит замість єпископа міг освячувати будівельний камінь під спорудження храму (пункт IX); ієромонахам надавалося право уділяти Святі Тайни (Причастя і Єлеопомазання) для смертельно

хворих світських людей (пункт X); світським людям, що мешкають при монастирі, дозволено приймати Причастя перед Пасхою (пункт XI); дозволено ієромонахам хоронити світських людей, які служили при обителях (пункт XII); відправлення заупокійних богослужінь за душі монахів і монахинь (пункт XIII); визначення папських відпустів для чернецтва (пункт XIV) (BJ, ґеґоріс 4502, s. 81–83).

У третій частині листа подано основні рішення Підгорецької та Мільчецької консульт: щоби монахи регулярно сповідалися (пункт 1); про необхідність фахових проповідників у кожному монастирі провінції (пункт 2); про запровадження обмежень щодо проведення кількості місій з метою збереження здоров'я монахів та досягнення певного результату у піднесенні християнської набожності серед світських людей (пункт 3); про дотримання послуху не тільки церковній, але й світській владі (пункт 4); про призначення додаткових фінансових стягнень із монастирів провінції на провадження судових процесів (пункт 5) (BJ, ґеґоріс 4502, s. 84–88).

Висновки. На підставі виділених структурних частин тексту окружного листа можемо визначити три рівні управління монастирями: Апостольський Престол – протоархимандрит – протоігумен. Кожна із цих ланок представлена певними рішеннями щодо регламентації аскетичного укладу життя василіанського чернецтва. Василіанський Чин, посідаючи Папське право, безпосередньо підпорядковувався римським понтифікам, які редагували та затверджували Конституції генеральних капітул. Помітно, що Папа намагався прирівняти у правах архимандритів із єпископами. Значно розширювалися повноваження протоархимандрита та протоігумена. Вагомим поступом було й те, що ієромонахи отримували душпастирські повноваження на парафіях. Ухвали провінційних консульт як дорадчого органу протоігумена давали змогу ефективно реагувати на виклики часу. Адже провінційні капітули збиралися кожних чотири роки.

Джерела та література

Ваврик, М. (1958). До історії василіанських капітул у Галичині в XVIII–XIX ст. *Записки Чину Святого Василія Великого* (Сер. II, сек. II, т. III (IX), вип. 1–2), (с. 46–68). Рим: В-во отців-василіян.

- Стецик, Ю.** (2017). Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця до монастирів Святопокровської провінції (07.02.1777 р.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 40, 131–144. doi: 10.24919/2312-2595.40.123244.
- BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie.
- Lorens, B.** (2014). *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743–1780*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Stetsyk, Yu., & Kolpakov, V.** (2019). Administrative Authority of Protohegumens of Svyatopokrovska Province (1743–1780): Historical and Legal Aspects. *Східноєвропейський історичний вісник*, 11, 56–65. doi: 10.24919/2519-058x.11.170700.
- Welykij, A., & Pidrutchnyj, P.** (1979). *Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae (1601–1760). Analecta Ordinis S. Basilii Magni* (Ser. II, sec. III, vol. I–II). Romae: PP. Basiliani.
- Wojnar, M.** (1954). *De capitulis Basilianorum. Analecta Ordinis S. Basilii Magni* (Ser. II, sec. I, vol. III). Romae: PP. Basiliani.

References

- Vavryk, M.** (1958). Do istorii vasyliianskykh kapitul u Halychyni v XVIII–XIX stolitti [The history of the Basilian chapters in Galicia in the seventeenth and nineteenth centuries]. *Zapysky Chynu Sviatoho Vasyliia Velykoho – Analecta Ordinis S. Basilii Magni* (Ser. II, sec. II, vol. III (IX), iss. 1–2), (pp. 46–68). Romae: PP. Basiliani [in Ukrainian].
- Stetsyk, Yu.** (2017). Lyst-obizhnyk protoihumena Yosyfa Morhultsia do monastyriv Sviatopokrovskoi provintsii (07.02.1777 r.) [The encyclical letter of Joseph Morhulets addressed to the monasteries of Svyatopokrovska Province (07.02.1777)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 40, 131–144. doi: 10.24919/2312-2595.40.123244 [in Ukrainian].
- BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie [Jagiellonian Library in Krakow] [in Polish].
- Lorens, B.** (2014). *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743–1780 [Basilians in the Crown Province during the years 1743–1780]*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego [in Polish].
- Stetsyk, Yu., & Kolpakov, V.** (2019). Administrative Authority of Protohegumens of Svyatopokrovska Province (1743–1780): Historical and

Legal Aspects. *Skhidnoevropeyskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 11, 56–65. doi: 10.24919/2519-058x.11.170700.

Welykuj, A., & Pidrutchnyj, P. (1979). *Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae (1601–1760). Zapysky Chynu Sviatoho Vasyliia Velykoho – Analecta Ordinis S. Basilii Magni* (Ser. II, sec. III, vol. I–II). Romae: PP. Basiliani [in Latin].

Wojnar, M. (1954). *De capitulis Basilianorum. Zapysky Chynu Sviatoho Vasyliia Velykoho – Analecta Ordinis S. Basilii Magni* (Ser. II, sec. I, vol. III). Romae: PP. Basiliani [in Latin].

Dokument

List okolny najprzewielebniejszego Jmci Xiędza Jozefa Morgulca ZSBM Prowincyi pod tytułem Opieki Najświętszey Maryi Panny Prowincyała, do Przewieleb. Ichmc. Xiędzy Przełożonych miejscowych, i wszystkich w ogólnosci WW. OO. i BB. Professów pisany z monasteru Zahorowskiego Dnia 15 listopada S. K. 1778 Roku z woli i rozkazu jegoż w Roku tymże w miesiącu grudniu w Poczaiowie drukowany

Przewielebnym Monasterów Prowincyi Naszey Przełożonym, i wszystkim Wielebnym w Chrystusie Ojcom i Braci do władzy Naszey należącym Pokóy Chrystusów. Do powtórnego Okolnym Listem Naszym Przewielebności i Wielebności Waszych odwiedzenia, pobudką nam jest, częścią niektórych potrzebnych rzeczy w pierwszym Liście niedołożenie, częścią nowych tak z Obrad naszych Prowincyalnych, iako i z inąd wyniknienie, częścią i naywięcej, powinność szerzącemu się po niektórych mieyscach i w niektórych osobach złemu zapobieżenia, iakie tylko troskliwy przemysł wynaleść, i gorliwa o dobro Zakonne usilność podać nam mogą.

Co się nie dołożenia w przeszłym liście tycze: to iedne iest o obowiązkach, czyli, iak się zwać zwykły. Obligach na intencyą Prowincyi odprawiać się mających, za przeszłego ieszcze prowincyalnego turnu na wszystkich teyże prowincyi zakonników potrzebnie włożonych, a na przeszłej Uniowskiej kapitule potwierdzonych, z tą tylko odmianą, że w wprzeszłym turnie wszyscy kapłani po dwie co miesiąc Mszy SS. odprawujący, w teraznieyszym iuz tylko po iedney odprawiać mają: i to iest, cośmy w pierwszym Liście Naszym pod tytułem: *Uwiadomienia*, pod liczbą pierwszą wyrazili, bez dołożenia obowiązku na wszystkich Braci Professów spadłego, aby w każdym miesiącu po iednym *Paraktysie* i po iednym Hymnie «Подъ Твою Милость» odprawiali i to iest, co ninieyszym Listem tymże Braci naszym przykazując, przełożonym ich usilnie zalecamy, aby o dopełnienie tych obowiązków baczną staranność mieli.

Co się zaś ściąga do nowych po rozesłanym pierwszym Liście wynikłych rzeczy: te że ku dobru, zwłaszcza duchownemu, ku zaszczytowi tudzież Zakonu zmierzają, żeby w Prowincyi naszej niebyły bezskuteczne, winniśmy o nich każdego z naszych w szczególności, i ogólnie wszystkich uwiadomić.

I. O przywilegiach, łaskach i odpustach od S. Stolicy Apostolskiej całemu Zakonowi naszemu na dniu 21 grudnia 1776 roku wiecznemi czasy hoynie nadanych (acz z pomiędzy nich wiele iest, któremi się Zakon nasz zawsze i nieprzerwanym zwyczajem przed niniejszym nadaniem zaszczycał, wolnie, godziwie i ważnie onych w zdarzających się potrzebach używając) których że słowo w słowo dla uniknienia długości Listu tu wciągać niemożem, treść ich tylko samą z potrzebnymi warunkami wyrażamy.

Nadana iest moc Proto-Archimandricie i Prowincyałom, a po ich wyszłym Urzędzie, lub oddaleniu, lub na wyższe godności postąpieniu, na ich miejsce następującym, lub ie trzymającym: przełożonym także mieyscowym spowiednikow dla Zakonnego Zgromadzenia wyznaczającym, rozgrzeszenia, ale tylko przy spowiedzi, przez siebie samych, lub przez wyznaczonych od siebie spowiednikow, swoich Zakonnikow czy to Professów, czy Nowicuszów, od iakich bądź grzechów, win, występków, przed, czy po wstąpieniu do Zakonu popełnionych, a to tyle razy, ile potrzeba będzie: i nad to: rozgrzeszenia czyli uwolnienia, także w samiej spowiedzi od kar Cerkiewnych, to iest klątwy i innych, tak z prawa iako i od sędziego powszechnie naznaczonych, aby tylko niebyły do sądów zewnętrznych wytoczone, albo Biskupom, Metropolicie, lub S. Stolicy Apostolskiej zachowane, w tym iednak wszystkim S. Stolica chce mieć ocalone dekreta co do przypadków sobie zatrzymanych.

II. Ciż Zakonu, prowincyi, i mieysc przełożeni przez się, lub przez spowiedników od siebie wyznaczonych, mogą swoich Zakonników przy sakramentalney spowiedzi dispensować, czyli wolnemi ich uczynić od iakich kolwiek nikomu niewiadomych przeszkód (zwanых *неправедність*, czyli z łacinska: *irregularitas*) przed wstąpieniem do Zakonu zaciągnionych, czy to te z iakiego bądź występku, byle do sądu niewytoczonego, czy też z potaiemnego kar Cerkiewnych, censury zwanych, zgwałcenia, wynikaia; a to tak, że uwolnieni i do stopni kapłaństwa, i do Urzędów w Zakonie staną się sposobnemi. Nie mogą iednak dispensować w tych przeszkodach, które albo z dobrowolnego mężobóystwa, albo z zatracenia płodu, albo z znacznego okaleczenia, czyli członka iakiego odcięcia, pochodzą.

III. Ciż sami mają władzę dispensowania przy spowiedzi swoich Zakonników w przeszkodach wyż rzeczonych potaiemnych po professyi zaciągnionych, (oprocз wyżej wyiętych) nie mogą zaś tychże uczynić sposobnemi do Urzędów i godności, do obierania y obrania ich na nie: a to w tym razie, kiedy prawa S. Stolicy Apostolskiej tę niesposobność włożą na nich.

IV. Tak ciż przelożeni, iako i wyznaczani przez nich spowiednicy, mogą swieckich, owszem i duchownych osób w monasterach, lub między monasterskim ogrodzeniem mieszkających i do domowej ich familii należących, i współ z nimi żyjących, spowiadać z mocą rozgrzeszenia pod liczbą pierwszą wyrażoną, i z ostrzeżeniem tamże wytkniętym. Innych zas osób swieckich nie inaczej spowiedzi słuchać, i rozgrzeszać mogą, tylko za uprzedzającym biskupów pozwoleniem, po doświadczeniu zdolności otrzymanym.

V. Wszystkim naszego Zakonu kapłanom dana wolność odprawiania liturgii pod zimową porę, iedną lub dwoma godzinami przed zaranną zorzą; a w którym kolwiek czasie roku, w iedną godzinę po południu.

VI. Wolność ludzi w naszych cerkwiach, do których są przyłączone parochye, w wielki czwartek za pozwoleniem dycieczalnego pasterza, przed liturgią zwyczajną, iedney osobney odprawienia.

VII. Wolność także w swoich własnościach i folwarkach modlitewń, czyli kaplic dla samego tylko nabożeństwa, wystawiania; w których by i liturgią, za uprzedzającym Proto-Archymandryty lub Prowincyała zezwoleniem, sami tylko Mnisi Bazylianie odprawiać mogli.

VIII. Wolność na koniec opatom naszego Zakonu poświęcenia cerkwi zakonnych, nasienia, lub krwi przez uderzenie wylaniem zmazanych i zelzonych, byleby zabóystwo w nich dopełnione nie było.

IX. Ciż opaci na mieyscu biskupów diecezjalnych za ich pozwoleniem, mogą na cerkwie albo kaplicy kamień węgielny i fundamenta obrządkiem biskupim błogosławić.

X. Kapłani Zakonu naszego w przypadku potrzeby i niebytności własnego parocha, smiertelnie chorym mogą dać tak Sakrament Najswiętszy Eucharystyi, jako i Oleiem S. namaszczenia, z tym iednak warunkiem, aby o tym własnego chorych parocha pismem swoim iak najprędzey obwieścić nie zaniedbali.

XI. Swieccy w monasterach naszych współ żyjący, stoł mający i służący, o których wyżej pod liczbą IV dosyć uczynią przykazaniu o Paschalnym przyjęciu Nays. Eucharystyi, gdy ią w cerkwiach monasterow, przy których mieszkają przyimają.

XII. Gdy która y tychże osob umrze, wolno naszym cialo iey pogrzebść w swoich, czy przy swoich cerkwiach, z ucaleniem iednak tak praw parochialnych, iako i mocy rodziców, lub opiekunów zmarłego, do obrania mieysca pogrzebienia.

XIII. Każda, i wszystkie Msze SS. za dusze zmarłych tak zakonników, iako i zakonnic naszych w dzień zeyścia ich odprawione, tak tym duszom pomogą, iak gdyby na ołtarzu dla wybawienia dusz z czysca uprzywilegiowanym, odprawione były.

XIV. Na koniec: wszyscy nasi zakonnicy wszystkie odpusty od Pawła V Papieża zakonom łacińskim nadane, a od Urbana VIII listem zaczynającym się «In supremo Apostolatus» dnia 31 Augusta 1624 roku kongregacyi naszej pozwolone, mogą ratunkowi dusz zmarłych przywłaszczać.

Taż S. Stolica Apostolska nieskąpo dla nas z powierzonego sobie skarbu Cerkwi S. szafująca, prócz odpustów w przeszłym liście pod tytułem: «*Uwiadomienia*», pod liczbą ostatnią wzmiankowanych, i z tymże listem na osobnych tablicach rozesłanych, nad to w roku terazniejszym 1778 na dniu 1 lutego, i na dniu 7 czerwca, wszystkim naszego zakonu cerkwiom, dla wszystkich oboiej płci wiernych chrystusowych wiecznemi czasy nadała zupełne odpusty, mogące się i ratunkowi dusz czyscowych przywłaszczać, to iest: I. w dzień ofiarowania Najswiętszej Maryi Panny czyli «Воведенія въ церковь». Odpust zupełny II. w dzień «Богоявленія». Oprócz zupełnego odpustu na tę uroczystość dawniey pozwolonego, zupełny nad to odpust dla tych wszystkich, którzy po szczerey spowiedzi i komunii S. przytomni będą święceni wody jordańskiej, bądź w cerkwiach naszych, bądź na rzekach, bydzь zwykłemu. Dla tych zaś którzy by bez spowiedzi i komunii temuż święceniю wody przytomni byli, i skruszonym sercem modlili się. Odpustu lat siedm, i tyleż kwadragen.

Pozwoliła tudzież таż S. Stolica Apostolska, na dniu 1 lutego roku terazniejszego, każdemu w szczególności, i wszystkim zakonu naszego mnichom, aby w dzień 30 maja S. familii, czyli Pokrewieństwu S. O. N. Bazylego W. poświęcony, i zupełnym odpustem dawniey zaszczycony, odprawiali officium w powszechności o wyznawcach, iak u nas zowią «Служба обща Исповѣдникомъ»: a to tym czasem, nim właściwe teyże S. Familii Choralne nabożeństwo, przez iednego z naszych po słowieńsku ułożone, y do S. Stolicy Rzymskiej dla potwierdzenia iuż przesłano, przeyrzane, uchwalone y wydrukowane będzie.

Powtóre: obwieszczamy to, co i do ścisłego zachowania przewielebnościom i wielebnościom waszym podaiemy, żeśmy z radnemi naszemi na Podhoreckiey i Milczeckiey obradach, z żywych pobudek, i sprawiedliwych przyczyn ustanowili, i wszystkim naszej prowincyi monasteróm ku pilnemu dopełnieniu zalecić osądzili.

I-mo. Aby wszyscy zakonnicy nasi, tak z urzędu spowiedzi sluchaiący, jako i dotegoż sluchania w czasie potrzeby zażywani, lub do tegoż się urzędu sposobiący, każdej ewierci roku przed mieyscowym przełożonym, i tudzież przed zaproszonym na to z bliskiego monasteru lub przełożonym, lub kaznodzieią, lub też szkół nauczycielem, z umiętności i zdolności swoiey do sprawowania Sakramentu Pokuty, sprawę z siebie dawali, to iest: examen odprawiali. *Consult. Podhorcen. № 15.*

2-do. Monastery, albo żadnych kaznodzieiów nie mające, albo mniej sposobnymi do kazań opatrzone, ile razy, bądź u siebie, bądź z zaproszenia na stronę, doskonałych kaznodzieiów potrzebę mieć będą, tyle razy o takich z pobliskich monasterów prosić mają, czego tychże przełożeni przez miłość powszechnego dobra odmawiać nie powinni. *Consultatio Milczensis № 33.*

3-tio. Wiadomością od wielu mianą więcej niż upewnieni jesteśmy, o misjonarzach naszej prowincyi, że z nich jedni długością nadzwyczajną nauk. Słuchaczom wstręt do nich czynią, drudzy nad umiarkowanie wysokim i krzykliwym głosem mówiąc, siły swe zrywają, i mniej tym krzykiem w słuchaczu pożytkują, niżby umiarkowanym głosem z niego dla Boga korzystać mogli. Inni ciąganiem nieprzerwanym przez trzy, cztery, y więcej czasem tygodni jedney missyi, z skróceniem życia nadwężają zdrowie, a przez to Zakonowi, któremu ie poświęcili, krzywdę przynoszą, i początkowym misjonarzóm do missyi ochotę psują: iako już tego w kilku osobach doświadczenie mamy. Dla tego z radą naszą ustanowiliśmy, a żeby najprzód nasi, z którego bądź monasteru nie więcej na rok missyi odprowadzali, iak po cztery, wyjąwszy potrzebę tego nadzwyczajną. *Powtóre:* żeby każda missya nie dłużey iak przez niedziel dwie ciągniona była. *Potrzebie:* żeby zwykłe codzienne nauki ieśli nie króciey, to ani minutą nad jedną godzinę niebyły przeciągnione podług przepisu w Xiążęć *Methodus Missionum*, za przeszłego turnu wydanej. *Poczwarte:* żeby się też nauki misjonarskie (co i do kaznodziejskich ściągamy) mówiły głosem umiarkowanym, i do okoliczności rzeczy, mieysca, i sił mówiącego przystosowanym, z oszczędzeniem tychże do mówienia w dalsze czasy. Kiedy zaś jednych o zbytne w tych zbawiennych pracach natężenie ostrzegamy, łatwo się domyślą drudzy, iakiey są nagany warci albo za leniwe, albo za żadne misjonarskie pracy, a tak za próżne imieniem misjonarza szczycenie się. *Consult: eadem N eadem.*

4-to. Rozrzędzenie o uczeniu S. Theologii w państwach cesarsko-królewskich dnia 30 kwietnia w tym roku wypadłe, a zaś dnia 24 maja ogłoszone, żeby się i w naszych tegoż państwa monasterach zachowało, wyciąga tego po nas winne monarchom posłuszeństwo. *Ibidem N 18.*

5-to. Sprawy dwóch naszych nie zakonnych Zakonników o nieważność swoiey professyi z Zakonem zaczęte, do należnych sądów wytoczone, i dotąd z niemalym wydatkiem zakonnego grosza toczące się, że coraz znaczniejszego nakładu pieniężnego wyciągają. Prawa zaś duchowne takowy nakład, w przypadku nic z swego używania niemających powodów, iakimi są dway wspomnieni, na Zakon zwalają, a kassa nasza podróżna, ile w tym turnie nayuboższa, i do innych nieuchronnych potrzeb zaspokoienia nie wystarczająca, całe się na ten wydatek pociągnąć niemoże: przeto my do łożenia na to będąc przyciśnieni, iedyny upatrzyliśmy i ustanowili sposób, iuz od nayprzewielebniejszego Proto-Archimandryty oycy naszego pozwolony

i potwierdzony, aby każdy prowincyi naszej monaster do kassy naszej włożoną na się roczną należytość opłacając, nawyż rzeczzone sprawy ieden grorz do dziesięciu groszy, a tym samym ieden złoty polski do złotych dziesięciu przykładał, i razem z tąż roczną składką do kassy naszej wnosił i oddawał: w czym mocą ninieyszego listu wszystkie też monastery nayściśle obowiązując, przypominamy oraz ściągającą się do tey rzeczy ustawę kapituly Uniowskiey, przeszłym listem naszym pod tytułem «Uwiadomienia» pod liczbą 13 na końcu, doniesioną. *Consult. eadem N 7.* [...]

Dan w monasterze Zahorowskim dnia 15 listopada 1778 r.

Józef Morgulec Z. S. B. W. Prowincyal.

Korneli Sroczyński Z. S. B. W. Prowincyi sekretarz.

*Źródło historyczne: Biblioteka Jagiellońska w Krakowie,
rękopis 4502, s. 81–88*

Стаття надійшла до редакції 20.02.2020 р.